

**THE ROLE OF GLOBAL MANAGEMENT IN THE DEVELOPMENT OF
INTERNATIONAL COOPERATION IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF
UZBEKISTAN**

Artikova Nigina Muxtarovna

Master's student at the Higher School of Business and

Entrepreneurship under the Cabinet of Ministers

Abstract: This article analyzes the importance of global management principles in developing international cooperation within Uzbekistan's higher education system. It explores the concept of global management, its application in university governance, and its role in accelerating the integration of national education into the global academic space. The study is based on official reports by international organizations such as Erasmus+, the World Bank, and the Global Partnership for Education, assessing Uzbekistan's adaptation of higher education governance to international standards. Additionally, local academic sources are reviewed to highlight practical aspects of global management in the national education context.

Keywords: global management, international cooperation, higher education, integration, governance, reforms.

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston oliy ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish jarayonida global menejment tamoyillarining ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada global menejmentning mohiyati, uning oliy ta'lim boshqaruvida qo'llanishi hamda xalqaro ta'lim integratsiyasini jadallashtirishdagi roli yoritilgan. Tadqiqotda Erasmus+, Jahon banki, va Global Partnership for Education kabi xalqaro tashkilotlar hisobotlari asosida O'zbekiston oliy ta'limi boshqaruv tizimining global standartlarga moslashtirilish holati tahlil etiladi. Shuningdek, mahalliy ilmiy manbalar asosida global boshqaruv konsepsiyasining milliy ta'lim tizimidagi amaliy jihatlari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: global menejment, xalqaro hamkorlik, oliy ta'lim, integratsiya, boshqaruv tizimi, islohotlar.

Аннотация: В статье анализируется значение принципов глобального менеджмента в развитии международного сотрудничества в системе высшего образования Узбекистана. Рассмотрены сущность глобального менеджмента, его применение в управлении вузами, а также роль в ускорении интеграции национального образования в мировое образовательное пространство. Исследование основано на отчетах международных организаций, таких как Erasmus+, Всемирный банк и Global Partnership for Education, с анализом адаптации системы управления высшим образованием Узбекистана к глобальным стандартам.

Ключевые слова: глобальный менеджмент, международное сотрудничество, высшее образование, интеграция, система управления, реформы.

Kirish

Bugungi globallasuv davrida ta'lim tizimi milliy chegaralar bilan chegaralanib qolmay, xalqaro integratsiyaning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. O'zbekiston ham so'nggi yillarda oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va boshqaruvning ilg'or global tamoyillarini tatbiq etish yo'lida jadal islohotlar olib bormoqda. "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da (Erasmus+, 2019) oliy ta'limni jahon ta'lim makoniga integratsiya qilish, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, sifatni oshirish va boshqaruv tizimini liberallashtirish ustuvor maqsadlar sifatida belgilangan.

Global menejment, o'z navbatida, xalqaro standartlarga asoslangan boshqaruv falsafasini ifodalaydi. Bu yondashuv ta'lim tizimining barqarorligi, raqobatbardoshligi va xalqaro tan olinishini ta'minlovchi omil sifatida e'tirof etiladi. Global menejmentning mohiyati — strategik rejalashtirish, xalqaro hamkorlikni muvofiqlashtirish, sifatni boshqarish, innovatsion yondashuvlar va liderlik tamoyillarini uyg'unlashtirishda namoyon bo'ladi. Shu jihatdan, O'zbekiston oliy ta'lim tizimida global menejmentning roli xalqaro hamkorlikni tizimli asosda tashkil etishda va akademik muhitni modernizatsiya qilishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Mavzuning dolzarbligi

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan qator qaror va farmonlarda oliy ta'limni modernizatsiya qilish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va menejment tizimini takomillashtirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan. Xususan, "Yangi O'zbekiston — taraqqiyot strategiyasi"da xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, xorijiy universitetlar bilan qo'shma dasturlarni yo'lga qo'yish, xorijda ta'lim olgan mutaxassislarni jalb etish bo'yicha keng ko'lamli vazifalar belgilangan.

Global menejment yondashuvlari oliy ta'limda raqobatbardoshlik, sifat, shaffoflik va hisobdorlikni oshirishga xizmat qiladi. Jahon bankining (2014) "Uzbekistan: Modernizing Tertiary Education" hisobotida qayd etilishicha, O'zbekistonning oliy ta'lim tizimi xalqaro boshqaruv standartlariga moslashtirilmasa, mamlakat iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotida zarur inson kapitali yetishmovchiligi yuzaga keladi. Shu bois global menejment tamoyillari xalqaro hamkorlikni tizimlashtirishda, xorijiy hamkorlarni jalb etishda va ta'lim sifatini xalqaro darajada baholashda muhim mexanizmga aylangan.

O'rganilganlik darajasi

O'zbekiston oliy ta'lim tizimining xalqaro integratsiyasi masalalari ko'plab xalqaro tashkilotlar tomonidan o'rganilgan. Erasmus+ (2019) konsepsiyasida oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglarda ishtirokini ta'minlash, qo'shma ta'lim dasturlarini joriy etish va chet ellik talabalarni jalb etish kabi yo'nalishlar global boshqaruv tamoyillari bilan bog'liq. Shuningdek, B. Muratov (2021) tomonidan olib borilgan tadqiqotda O'zbekistonning transmilliy ta'lim markaziga aylanish yo'lidagi harakatlari global menejment prinsiplariga asoslanishi ta'kidlangan.

GPE (2019) tomonidan ishlab chiqilgan "Uzbekistan Education Sector Plan 2019–2023" hujjatida esa oliy ta'limni modernizatsiya qilishda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, boshqaruvni markazlashtirishdan chiqarish va menejerlik salohiyatini oshirish zarurligi qayd etilgan. Bu esa O'zbekistonning ta'lim tizimi uchun global menejmentni faqat tashkiliy emas, balki strategik rivojlanish vositasi sifatida qo'llash zarurligini ko'rsatadi.

Global menejmentning mohiyati va tamoyillari

Global menejment – bu tashkilot faoliyatini xalqaro darajada samarali boshqarish tizimidir. U quyidagi tamoyillar asosida shakllanadi:

1. Strategik yondashuv – uzoq muddatli rejalashtirish va xalqaro hamkorlik strategiyalarini ishlab chiqish;
2. Shaffoflik va hisobdorlik – faoliyat natijalarini ochiq e’lon qilish, ichki nazoratni kuchaytirish;
3. Innovatsion boshqaruv – raqamli texnologiyalarni qo‘llash, onlayn ta’lim platformalarini joriy etish;
4. Korporativ hamkorlik – xorijiy ta’lim muassasalari, kompaniyalar va ilmiy markazlar bilan hamkorlikda ishlash.

Bu tamoyillar oliy ta’limda sifatni oshirish, boshqaruvni samarali qilish va xalqaro reytinglardagi o‘rinni mustahkamlash uchun zarurdir.

O‘zbekiston oliy ta’limida global menejmentning amaliy tatbiqlari

So‘nggi yillarda O‘zbekistonning ko‘plab universitetlari global menejment tamoyillarini o‘z faoliyatiga integratsiya qilmoqda. Misol uchun:

- Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Jizzax davlat pedagogika universiteti va boshqa oliygohlar xalqaro akkreditatsiyadan o‘tish, sifat menejmenti tizimini (ISO 9001) joriy etish jarayonini boshlab yuborgan.
- Xalqaro qo‘shma universitetlar – Turin Politexnika universiteti, Inha universiteti, Webster universiteti kabi muassasalar O‘zbekistonda global boshqaruv modellarini amalda tatbiq etmoqda.
- Erasmus+, DAAD, KOICA, va Tempus dasturlari orqali xalqaro loyihalar boshqaruvi (Project Management) tizimi shakllanmoqda.

GRN Journal (2022) ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonda ta’lim boshqaruvining qayta tuzilishi global standartlarga moslashish, xorijiy tajribani o‘zlashtirish va menejerlik kompetensiyalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda global menejmentning roli

Global menejment xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda quyidagi yo‘nalishlarda o‘z ifodasini topmoqda:

1. Boshqaruv jarayonlarining xalqaro standartlashtirilishi. Universitetlar ISO, EFQM, va ESG standartlarini joriy etish orqali xalqaro hamkorlikda ishonchlilikni oshirmoqda.
2. Kadrlar salohiyatini oshirish. GPE (2019) hisobotida qayd etilganidek, global menejmentni joriy etish uchun xalqaro tajribaga ega rahbar va menejerlarni tayyorlash talab etiladi.

3. Qo'shma dasturlar va ikki diplom tizimi. Erasmus+ loyihalari doirasida O'zbekiston oliygohlari ko'plab xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda qo'shma ta'lim dasturlarini yo'lga qo'ygan.

4. Innovatsion boshqaruv vositalari. Raqamli transformatsiya jarayonida global menejment modeliga mos "Learning Management System (LMS)" va "Quality Assurance" tizimlari joriy etilmoqda.

Shu tariqa, global menejment O'zbekiston ta'lim tizimining xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta'minlaydigan asosiy boshqaruv modeli sifatida shakllanmoqda.

Iqtisodiy va statistik tahlil

So'nggi yillarda O'zbekistonning xalqaro ta'lim hamkorligi sezilarli o'sishni ko'rsatmoqda. 2017-yilda atigi 42 ta xalqaro ta'lim loyihasi amalga oshirilgan bo'lsa, 2024-yilga kelib ularning soni 130 tadan oshgan. Shu bilan birga, xorijiy talabalar soni 2018-yildagi 700 nafardan 2024-yilda 12 ming nafarga yetgan.

Bu o'sish global menejment yondashuvlarining amalda o'z samarasini berayotganidan dalolat beradi. Jahon bankining (2014) ma'lumotlariga ko'ra, xalqaro boshqaruv standartlarini tatbiq etgan oliygohlarda ta'lim sifati indeksi 18 foizga oshgan, xalqaro reytinglardagi o'rni esa barqaror o'sish tendensiyasini ko'rsatgan.

Xulosa

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish jarayoni bevosita global menejment yondashuvlariga asoslanmoqda. Global menejment – bu nafaqat tashkiliy islohot, balki strategik fikrlash, samarali resurs taqsimoti va raqamli boshqaruv madaniyatini joriy etuvchi mexanizmdir.

Bu jarayon orqali O'zbekiston:

- xalqaro ta'lim maydoniga faol integratsiyalashmoqda;
- xalqaro hamkorlikning institutsional asoslarini mustahkamlamoqda;
- boshqaruv sifatini oshirish orqali ta'lim sifati va raqobatbardoshligini ta'minlamoqda.

Demak, global menejment O'zbekistonning oliy ta'lim tizimini xalqaro standartlarga yaqinlashtiruvchi, barqaror hamkorlikni ta'minlovchi va innovatsion rivojlanishning bosh omili sifatida e'tirof etilishi lozim.

Taklif va tavsiyalar

1. Oliy ta'lim muassasalarida global menejment markazlarini tashkil etish;
2. Xalqaro loyiha boshqaruvi bo'yicha menejerlar tayyorlash dasturlarini kengaytirish;
3. Universitetlarning xalqaro akkreditatsiyasini davlat darajasida rag'batlantirish;

4. Ta'lim muassasalarida raqamli boshqaruv tizimlarini (ERP, LMS) to'liq joriy etish;
5. Xalqaro tashkilotlar bilan strategik sheriklik asosida qo'shma tadqiqot markazlari tashkil etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Erasmus+. (2019). Concept of development of the higher education system of the Republic of Uzbekistan until 2030. Erasmus+ National Office in Uzbekistan. https://www.erasmusplus.uz/images/shared/file/Concept%20of%20HE%20Development%20UZ%20Annex%201%20_EN.pdf
2. Global Partnership for Education (GPE). (2019). Uzbekistan education sector plan 2019–2023. Global Partnership for Education. <https://www.globalpartnership.org/node/document/download?file=sites%2Fdefault%2Ffiles%2F2019-04-gpe-esp-uzbekistan.pdf>
3. Muratov, B. (2021). The development of transnational higher education in Uzbekistan: Governance, partnerships, and global management. University of Bath Research Portal. https://purehost.bath.ac.uk/ws/portalfiles/portal/357202075/The_development_of_TNE_in_Uzbekistan_-_pure.pdf
4. The World Bank. (2014). Uzbekistan: Modernizing tertiary education (Report No. 87931-UZ). World Bank Publications. <https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/central-asia/Uzbekistan-Higher-Education-Report-2014-en.pdf>
5. Badalova S.A. Global Research Network Journal of STEM. (2022). Structural reforms and development process in Uzbekistan's education system. Global Research Network Journal of STEM, 3(2), 3–4. <https://grnjournal.us/index.php/STEM/article/download/7838/7590/13885>
6. A.E.Kenjaboyev, B.X.Karimova. Pedagogik menejment asoslari. O'quv qo'llanma. "IRFON-PRINT" nashriyoti, 2023-y. ISBN: 978-9943-9071-4-0 <https://tiu-edu.uz/media/books/2024/05/30/7882aeba-d89b-430d-9ace-a015a14af75d.pdf>
7. Toshkent davlat pedagogika universiteti. (2022). Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotlari (jurnali, 5-son). Toshkent davlat pedagogika universiteti. [https://new.tdpu.uz/uploadfiles/8911_1297_TDPU%20I%20A.%20%205-son%20\(5\).pdf](https://new.tdpu.uz/uploadfiles/8911_1297_TDPU%20I%20A.%20%205-son%20(5).pdf)
8. Jizzax davlat pedagogika universiteti. (2024). "Oliy ta'limni raqamlashtirish muhitida innovatsion texnologiyalar: muammo va yechimlar-2024". Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari (2-tom). Jizzax: JDPU. https://api.scienceweb.uz/storage/publication_files/4035/24225/66045a1d7f22c_Jizzax%202020to m.pdf